

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1917.

Första kammaren.

Nr 8.

Måndagen den 29 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 3,30 e. m.

Justerades protokollen för den 22, 24, 25 och 26 innevarande januari.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet den av herr *Kvarnzelius* m. fl. väckta motionen, nr 45, angående ändring av gällande bestämmelser om kommunal rösträtt.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet följande motioner:

nr 46, av herr *Akesson, Nils*, om åvägabringande av lagbestämmelser i syfte att vid avträde av arrenderad jordegendom ersättning skall lämnas åt arrendatorn för kostnader för elektrisk anläggning å egendomen;

nr 47, av herr *von Koch*, med förslag till lag om reglering av bostadshyror;

nr 48, av herr *Bäckström*, om ändring av 91 § 1 mom. i lagen om aktiebolag; samt

nr 49, av herr *Clason* m. fl, om vidtagande av åtgärder med anledning av den försvarsfientliga agitationen.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 50, av herr *Neiglick*, angående löneförbättring för krigsdömare m. fl.;

nr 51, av herr *Hellberg* m. fl., om avsättande av medel till lånefonden för bibanor i västra Sverige;

nr 52, av herr *Malmborg*, om åvägabringande av utredning av frågan om ångfärjeförbindelse mellan Kalmar och Färjestaden; samt

nr 53, av herr *Kvarnzelius* m. fl., om anslag till bidrag för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet den av herr *Kvarnzelius* m. fl. väckta motionen, nr 54, om verkställande av utredning angående åtgärder för allmän elektrifiering av Sveriges landsbygd.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 55, av herr *von Koch*, om åvägabringande av utredning, huruvida och under vilka villkor statsbidrag skall kunna lämnas som hjälp till bosättning åt personer, vilka ämna ingå äkten-skap;

nr 56, av herr *Hellberg*, om anslag till dyrtidsunderstöd åt kommunalt anställda barnmorskor;

nr 57, av herr *Ödlund*, om statsunderstöd åt arbetare, som genom livsmedelsransoneringen blivit arbetslösa;

nr 58, av herr *Ericson, Hans*, och herr *Wrangel*, angående telegrafverkets stat för driftkostnader år 1918;

nr 59, av herr *Clason* m. fl., om anslag till kulturhistoriska museet i Lund;

nr 60, av herr *Bellinder*, angående provisorisk löneereglering för läroverkslärarna;

nr 61, av herr *Gelin*, angående tillfällig löneförbättring åt lärare vid folkskolor och småskolor; samt

nr 62, av herr *Neiglick*, om åvägabringande av utredning rörande ändamålsenligaste sättet för främjande av den statsunderstödda musikverksamheten i Sverige.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet motionerna:

nr 63, av herr *Bergqvist* m. fl., om beredande åt prästerskapets änke- och pupillkassa av rätt till ytterligare ett års behållen inkomst av vissa befattningar; och

nr 64, av herr *Neiglick*, angående pensioner åt avdelningsingenjören C. G. Schenströms änka och barn.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet följande motioner:

nr 65, av herr *Ekman, Carl Gustaf*, och herr *Rosén*, om anslag till understöd åt trädgårdskoloniverksamhet;

nr 66, av herr *Ström*, om anslag till ersättning åt militär för arbete vid vedavverkning å statens eller andra allmänna skogar; och

nr 67, av herr *Ström*, angående skrivelse till Konungen med begäran om tillsättande av en jordkommission med viss uppgift.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet nedannämnda motioner:

nr 68, av herr *Ljunggren, Elof*, om ändring av 15 § i förordningen angående försäljning av brännvin;

nr 69, av herr *Kvarnzelius* m. fl., med förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker m. m.;

nr 70, av herr *Ericsson, Ollas*, m. fl., med förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker m. m.;

nr 71, av herr *Ericsson, Ollas*, m. fl., om utfärdande av förbud mot tillverkning och försäljning av rusdrycker under rådande kristid;

nr 72, av herr *Ekman, Karl Johan*, m. fl., med förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker m. m.;

nr 73, av herr *Bäckström*, om ändring av §§ 39 och 41 i förordningen om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering den 28 oktober 1910;

nr 74, av herr *Hedenlund*, med förslag till ändrad lydelse av 2 § 1 mom. i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt;

nr 75, av herr *Kvarnzelius* m. fl., angående ändring av tariffen i 19 § av förordningen om arvsskatt och skatt för gåva;

nr 76, av herr *Kvarnzelius* m. fl., om ändring av 3 § i förordningen angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper;

nr 77, av herr *Stärner*, angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om brännvinsförsäljningsförordningens ändrande i viss riktning; samt

nr 78, av herr *Ström*, om upphävande av tull å papper.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet följande motioner:

nr 79, av herr *Asplund* m. fl., om anslag till utredning i fråga om en järnvägsanläggning genom Kalix och Torneå älvdalar till lämplig punkt å riksgrensbanan; samt

nr 80, av herrarna *Petrén* och *von Koch*, angående skrivelse till Konungen om anordnande av särskilda anstalter för dels smittosamt sjuka alkoholister och dels oförbätterliga alkoholister.

Föredrogos och hänvisades till konstitutionsutskottet den av herr *Ekman, Karl Johan*, väckta motionen, nr 81, om åvägabringande av utredning angående införande av kyrkofullmäktigeinstitutionen i Stockholm.

Föredrogos och hänvisades till lagutskottet nedannämnda motioner:

nr 82, av herrarna *Petrén* och *von Koch*, angående skrivelse till Kungl. Maj:t om vidtagande av lagstiftningsåtgärder till förstärkt skydd gentemot för samhället farliga återfallsförbrytare;

nr 83, av herr *Alkman*, om tillägg av ett nytt moment i 2 § av instruktionen för riksdagens militieombudsman;

nr 84, av herr *Alkman*, angående en tilläggsbestämmelse i instruktionen för riksdagens justitieombudsman; samt
nr 85, av herr *Ström*, om åvägabringande av förslag till ändrad lydelse av 19 kap. 6 § strafflagen.

*Motion om
avveckling av
militärför-
svaret m. m.*

Föredrogs herr *Ströms* motion, nr 86, angående skrivelse till Konungen i fråga om avveckling av militärförsvaret m. m.

Herr *Ström*: Herr talman! Jag anhåller att kammaren ville tillåta mig att i så måtto ändra första stycket av klämman till ifrågasatt motion, att orden »fattar principiellt beslut om» utgå och ersättas av orden »under uttalande av önskvärdheten av»; ävensom att på andra raden ordet »samt» utgår.

Stycket skulle på detta sätt komma att lyda sålunda »att riksdagen under uttalande av önskvärdheten av en fullständig avveckling av det nuvarande militärförsvaret hemställer hos Kungl. Maj:t» etc.

Herr *Clason*: Herr greve och talman, mina herrar! Inom den kommitté, som hade i uppdrag att utarbета förslag till åtgärder för beredande av lättnad i riksdagsarbetet och av vilken jag hade äran vara medlem, upptogs också och behandlades åtskilligt frågan om den lättnad, som eventuellt kunde tillföras riksdagsarbetet med avseende å behandlingen av enskilda motioner. Det konstaterades därvid att i så gott som alla andra länder i vida större utsträckning än hos oss krävas särskilda villkor för att enskilda motioner över huvud taget skola kunna komma under realbehandling. Den allmänna regeln tycks i övervägande antalet fall vara den, att en kammare har fullständigt suverän rätt att utan föregående utskottsbehandling avvisa motioner av vilket slag som helst. Dessutom finnas stundom bestämmelser vare sig om minimiantal av undertecknare eller om motionernas förberedande sändande till ett gallringsutskott, som då äger att pröva, huruvida de sedermera skola gå vidare. Det erinrades också i kommittén att av sådana bestämmelser vi i vår svenska riksdagsordning endast hava en, nämligen den i § 56 ingående, som möjliggör för en kammare att utan remiss till ett utskott avslå motioner, vilka icke tillhöra ständigt utskotts behandling, och det uttalades i kommittén från olika håll, att det för lättnad i riksdagens arbetsbörda kunde vara önskligt, om kamrarna mera än hittills begagnade sig av denna rätt.

Den föreliggande motionen synes mig nu verkligen vara av den art, att en sådan åtgärd av kammaren ganska väl skulle kunna ifrågasättas. Jag betvivlar ingalunda den uppriktiga välmeningen hos förslagsställaren, men jag vågar ändå påstå, att det finnes ganska liten sannolikhet för att kammaren efter vilken utskottsbehandling som helst skulle vara villig att biträda hans båda yrkanden. Det ena av dem har han nu något ändrat; det lydde förut — och jag tror att innebörden nu är ungefär densamma —: »att riksdagen fattar principiellt beslut om en fullständig avveckling av det nuvarande militär-

försvaret samt hemställer hos Kungl. Maj:t att snarast möjligt för riksdagen framlägga en plan för avvecklingens praktiska utförande och för ordnande av övriga frågor av olika slag, som härmed stå i samband»; det andra lyder: »att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t hemställa att taga initiativ till gemensamt uppträdande från de skandinaviska staternas sida dels i fråga om militärförsvarets avveckling, dels ock beträffande riktlinjerna för det framtida uppträdandet i vad det gäller att utåt hävda en klart *markerad* neutralitetspolitik, utan förbindelser till mer eller mindre omfattande militära försvarsanstalter» — ett yrkande som, om man läser motiveringen, måste innebära, att de ifrågavarande länderna vid angrepp på sin neutralitet icke skulle göra något vidare allvar av ett militärt värnande av denna neutralitet. Jag menar ock, att i ett sådant avvissande skulle icke på något sätt ligga något underkännande av önskvärdheten av en varaktig och lyckobringande fred, utan tvärtom endast den uppfattningen, att man icke främjar ett sådant önskemål uppnående, utan endast motsatsen genom att nu beträda de vägar motionären yrkar, att vi skola beträda. Man bör, allra helst i vargatider synes det mig, icke göra sig till får. Min övertygelse är således, att en realbehandling av denna motion icke leder till annat resultat än att taga arbetstid från utskottet och kammaren, det sista kanske vid en tidpunkt längre fram under riksdagen, då kammarens arbetsbörda redan förut är stor.

Om jag trots detta icke desto mindre icke nu kommer att yrka, att kammaren skall begagna sin grundlagsenliga rätt att utan remiss till utskott avvisa motionen, sker det därför att detta i viss mån skulle innebära ett övergivande av en praxis, som länge följts, om också icke undantagslöst, och att det synes mig som om ett sådant övergivande icke bör ske så oförmedlat, som vid detta tillfälle skulle vara fallet. Jag gör således *vid detta tillfälle* icke något yrkande, men har ansett mig böra påpeka, att § 56 riksdagsordningen dock ger kammaren en möjlighet att genom åtgärder vid riksdagens början bereda sig lättnad i en arbetsbörda, som mot riksdagens slut ofta blir mycket betungande.

Herr Ström: Herr talman! Det kan råda mycket delade meningar om vad som är en viktig fråga och vad som bör undergå realbehandling eller icke. För min del anser jag, att det knappast finnes någon fråga, som är av sådan vikt och betydelse som just frågan om åtgärder mot dessa ständiga rustningar, som hava fört till det världskrig som nu utkämpas. Och om vi giva akt på huru det har gått de små nationer, som hava kommit med in i kriget, synes det mig bära vittne om huru dessa rustningar icke hava gagnat dem och många hava den uppfattningen att de t. o. m. hava lockat dem ut med i världskriget.

Nu är det ju ock så, att tanken på en avrustning är växande ute över allt bland folken. Det har uttalats ifrån de krigförande ländernas statsmäns sida önskvärdheten av att det blir en avveckling av dessa rustningar i samband med det fredsslut, som ju en gång skall

Motion om
avveckling av
militärför-
svaret m. m.
(Forts.)

*Motion om
avveckling av
militärför-
saret m. m.*
(Forts.)

komma; och jag tillåter mig citera vad presidenten Wilson i sin sista not har uttalat om saken. Han säger om rustningsprogrammet: »Huru svåra och ömtåliga dessa frågor än må vara, så måste de gripas an med uppriktighet och absolut frihet från förutfattade meningar och lösas i en anda av verkligt ömsesidigt tillmötesgående, därest freden skall kunna bringa läkedom på sina vingar och slå sig ned i varaktig ro. Utan ömsesidiga offer och medgivanden är en fred omöjlig. Känslan av trygghet och likställighet mellan nationerna kan aldrig få något hemvist bland folken, om även i framtiden överväldigande rustningsåtgärder kunna äga rum. Världens statsmän måste arbeta för freden och folken måste anpassa sin politik efter denna synpunkt på samma sätt som de hittills förberett sig på kriget, på skoningslös kamp och rivalitet.»

Således ser man, att denna tanke på avrustning är på marsch ute bland folken och jag har haft djärvheten att framföra denna tanke även i denna kammare och hoppas, att den skall möta det sakliga bedömande, som jag anser alla kunna böra vara överens om att själva frågan är värd.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls herr Ströms begäran att få på angivet sätt ändra ifrågavarande motion, varefter densamma, i enlighet härmed ändrad, hänvisades till kammarens tillfälliga utskott nr 1.

Till sagda utskott skulle jämväl överlämnas de i anledning av motionen inom kammaren nu avgivna yttrandena.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bankoutskottets utlåtande nr 3 och jordbruksutskottets utlåtande nr 1.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Kunze* för tiden från och med den 2 till och med den 11 nästkommande februari.

Justerades sju protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,59 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.